КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Народній часопис для Ґенерал-Ґубернаторства

Ч. 54. Краків, 21. червня 1940. Рік I.

„Krakauer Nachrichten"
Ukrainische Volkszeitung
für das
General-Gouvernement

Adresse der Redaktion:
„Krakauer Nachrichten"
Krakau, Orzeszkowagasse 7. II
Fernsprecher 104-81.

Adresse der Administration:
Krakau, Karmeliterstrass 34 II.
Fernsprecher 230-39

20 сот.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном:
місячно 3 зол. 50 сот.
чвертьрічно 10 зол. 50 сот.
піврічно 20 золотих
річно 40 золотих
Курс 1 нім. марки 2 зол.
Адреса Редакції: Краків, Ожешкової 7, тел. 104.81
Адреса: Адміністр. Краків, Кармелітська 34, тел. 230-39
Дирекції: ч. тел. 137-42

ВИХОДИТЬ В ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДУ І ПЯТНИЦЮ

Історична нарада в Мінхені

ФІРЕР І МУСОЛІНІ ОБГОВОРИЛИ УМОВИНИ МИРА ДЛЯ ФРАНЦІЇ. — БУРХЛИВІ ПРИВІТАННЯ І ВІДІЗД ІЗ МІНХЕНУ.

Мінхен, 19. 6. У вівторок 18 ц. м. вполудне Адольф Гітлер приїхав з головної кватири до Мінхену, де зустрінувся пополудні з Мусолінієм, щоб устійнити умовини мира для Франції.

Мусоліні приїхав до Мінхену в год. 3-ій пополудні з міністром закордонних справ гр. Чяно. На зустріч Мусолінія у Бренері виїхав провідник Тиролю — Гофер з бароном фон Бернберґом, щоб привитати Дуче на німецькій землі. Підчас переїзду Мусолінія до Мінхену населення витало його оваційно. На двірці в Мінхені Адольф Гітлер привитав шефа італійського уряду і відїхав з гостем до паалти князя Карла, в якій Мусоліні замешкав на час свого побуту. Італійському міністрові закордонних справ гр. Чяно товаришив до палати кн. Карла мін. фон Рібентроп, а шефові ґенерального штабу італійської армії ґен. Роат товаришив шеф начальної команди німецької армії ґен. Кайтель.

Багатотисячні маси народу уладили обом великим державним мужам бурхливі оваціі. Тому що голосним окликам »Дуче, Дуче!« не було кінця шеф уряду заприязненої Італії Мусоліні вийшов на балькон палати і подякував захопленим масам за сердечний привіт.

В год. 4-ій пополудні мін. Рібентроп переїхав з Мусолінієм поміж шпалірами вахоплених мас народу до кватири А. Гітлера в королівській палаті серед окликів на честь А. Гітлера і Б. Мусолінія. А. Гітлер привитав Мусолінія та ґр. Чяно при вході до палати і безпосередньо після того відбулися наради у справі окремого миру з Францією.

ПОВНЕ ПОРОЗУМІННЯ.

Підчас наради А. Гітлер і Мусоліні дійшли до повного порозуміння у справі становища обох держав щодо прохання Франції про перемиря.

По нарадах А. Гітлер і Мусоліні появилися на бальконі палати і піднявши в гору руки дякували захопленим масам за такі сердечні маніфестації. — Товпа від радощів виходила зі себе. Коли-ж за обома великими державними мужами Німеччини та Італії замкнулися двері на бальконі тоді потрясли повітрям могутні згуки обох національних гимнів та вояцьких пісень.

ПІСЛЯ НАРАДИ.

Пропамятний день, зустрічі А. Гітлера з Мусолінієм у Мінхені, закінчився великою і сердечною маніфестацією населення Мінхену, яке — не зважаючи на пізню вечірню пору — оваційно прощала провідників обох великих народів та вилягло масово на вулиці, щоб підкреслити братерство зброї та взаїмну незломну вірність.

А. Гітлер товаришив Мусолінієві з палати кн. Карла на двірець, де оба провідники заприязнених народів перейшли перед почесними відділами війська на двірці і простягненими правицями попращались символічно з масами народу. За кілька хвилин спеціяльний поїзд відїхав з Мусолінієм. Аж до відїзду поїзду А. Гітлер вів оживлену розмову зі своїм гостем, якого попрощав сердечним стисненням руки. Одночасно мін. Рібентроп попрощав сердечно мін. Чяна.

За кілька хвилин по відїзді Мусолінія А. Гітлер покинув теж столицю націонал-соціялістичного руху — відїзджаючи з Мінхену спеціяльним поїздом.

Повне заломання Франції

100.000 ПОЛОНЕНИХ В ОДНОМУ ДНІ. — ЗДАЧА ТВЕРДИНІ МЕЦ. — БЕЛЬФОР, ДІЖОН І ЛЕ КРЕЗО В НІМЕЦЬКИХ РУКАХ. — ЗНИЩЕНО 200.000 ТОН МІСТОТИ. — РОЗКЛАД СЕРЕД ФРАНЦУСЬКОЇ АРМІЇ НА ЦІЛОМУ ФРОНТІ.

Головна кватира, 18. 6. — Начальна команда німецької армії подає:

Серед французької армії помітне цілковите заломання. Наступ німецьких військ швидко поступає вперед. Між Каен і Ле Ман перейшла німецька армія ріку Орн та дійшла до Льоари від Орлеану до Невер. Поспішні змоторизовані відділи заняли центр французького военно промислу в Ле Крезо й добули твердиню Бельфор. Твердиня Діжон склала зброю. Твердиню Мец добув змоторизований відділ.

З того теж місця заатаковано відтинки лінії Мажіно, які ще ставили опір по обох боках Діденгофен. На південь від Саарбрікен проломано лінію Мажіно на ширині Рен — Канал Марни. — Над горішним Реном наступ проти Вогезів поступає вперед. Кольмар добутий. Впродовж одного дня захоплено поверх 100.000 французьких вояків у полон. Крім того добуто безліч военного приладдя і зброї.

Летунство продовжувало успішно бій з відступаючим ворогом між побережжям Атлянтика й горішньою Льоарою. Зокрема летунський наступ знищив у Ран цілі поїзди з амуніцією і погонними матеріялами (бензина, нафта і т. п.). Усі ті поїзди вилетіли у воздух. Серед французької армії паніка.

У гирлі Льоари добуто найбільші досі успіхи, бо знищено або важко ушкоджено ворожі кораблі на 200.000 тон містоти.

У повітрі втратили вороги 5 літаків, а відвазі одного німецького відділу добуто один німецький літак не вернувся. Завдяки важні неушкоджені мости.

Окружені французькі війська в Ельзасі й Льотарінґені пробували пробитися в напрямі Плято, але спроба не повелася. У полон попало 20.000 французів.

Після побіди

Краків, 19. червня 1940.

„Підсумки ясні, що дальше буде, годі розгадати"... — так менше більше кінчив би газетну передовицю довоєнний політик, після того всього що сталось.

А сталося так багато і так ненадійно, що всі остовпіли від подиву. Бо де ж то: Ледви місяць і по Франції! Розторощена, розбита лежить на лопатках. Їй і не думати про який небудь спротив коли не стає вже віддиху навіть на втечу. А врешті куди тікати, чого ще дожидати, як чудо не сталось ні над Марною, ні під Парижем. Де вже може статись, коли позаду Піренеї, та Еспанія, по боках море.

І в уяві тих, що передбачували всячину, що сумнівались, виринає щойно тепер вся велич Німеччини. Кожний, що ставив їй спротив повалився від удару. Почавши від Сходу почерез цілий Захід противник один за одним клалися на покосах багатих жнив німецької непереможної сили.

Тепер же після усіх тих несподіванок стає неясним питання: Невже ж всі ці державні мужі союзників були такі невіжі, такі нездари, що не здавали собі справи, що не визнавались у нічому, не приготовились, не мали розвідки пориваючись з мотикою на сонце?

Виходить що так. Але не в тому річ: потуга Німеччини виявилась понад всі сподівання. Найподрібніші розчислення знівечені всупереч підсумкам статистики та розвідів, що по суті нічого докладно не провірили, бо не могли. Німеччина завдяки свому проводові, завдяки відпорності, дисципліні, солідарності, а головно орґанізованості цілої Нації могла творити навіть чуда. Могла заціпити уста і мовчати, щоб про ніщо не дізнався ворог, могла працювати навіть над миру — щадити, відмовляти собі усього значки, що прийде година коли треба буде поставити все на карту. Повернення слави, величі, велика місія, що мала розгорнути у всій ширині перед Батьківщиною були тією приманою для натуги, насталення волі і гарту цілого народу. Це було те наше, козацьке: »добути, або дома не бути!« А й нині, після того всього що сталось, — ми звичайні глядачі можемо тільки дивуватись, коли доводиться зустрічати німців і бачити цей їхній спокій, їхню зрівновагу таку інакшу як в інших народів. Вони не вибухають від захоплення успіхами, не галасують, не екзальтуються, здебільша мовчать і працюють дальше, хоча так певні себе. Вони далекі від цього »галасу знечевя« хоча радість та гордощі сповняють серця. Притому знають і здають собі справу з того, що борня мусить іти до самого кінця, що не обійдеться без дальших зусиль натуги і праці, тому не треба покладати ще рук пяніючи від радощів. Мудрий провід, що усе передбачив для осягнення того, що задумав та передумав, вміла команда, що виконала доручені завдання, народ, що дав зі себе все, що тільки міг дати — були завершенням тих усіх осягів.

Л.

Чергові налети італійців

НА МАЛЬТУ, КОРСИКУ І БІЗЕРТУ.

Рим. Начальна команда італійської армії подає: В ночі з 16. на 17-го червня ц. р. італійське летунство бомбардувало морську базу в Бізерті, військові обекти на Мальті та летунські майдани на Корсиці.

Крім того італійські підводні судна затопили 2 ворожі кораблі доволі великої місткости. В північній Африці дальше тривають військові операції на кордоні Киренаїки. У східній Африці відбуло летунство низку налетів на військові обекти, при тому збомбардувало военні бази маринарки та військові обекти в горішньому Судані. Всі італійські літаки вернулися до своїх баз.

Три ворожі літаки знищено на землі, один зістрілено у повітряному бою.

Минулої ночі вороже летунство знову атакувало невійськові обекти. Ушкоджені приватні доми й лікарня у Міляні. Дві цивільні особи вбиті, а кілька ранених.

Одна протилетунська батерія зістрілила у Лігурії 4 ворожі літаки.

Відгомін заломання Франції

Вістка про те, що Франція примушена скласти зброю у боротьбі з німецькою армією викликала в цілому світі, зокрема у столицях різних держав велике враження. В одних державах принято цю знаменну вістку з радістю, в інших з огірченням і розчаруванням. Прим. у Льондоні вістка про капітуляцію Франції викликала несамовиту паніку.

У Совітах ця вістка як і всі осяги німецької армії на фронті викликала теж велике враження. На Кремлі панує переконання, що прохання Петена про перемиря — це цілковите політичне й військове заломання Франції.

У Швеції і Норвеґії непохитно вірять у повну перемогу Німеччини.

Також у Данії і Голяндії цей факт капітуляції Франції принято як розумний крок французьких державних мужів. Адже це єдиний вихід із прикрого, безнадійного положення в якому знайшлася Франція в останніх днях.

Італійська преса обговорює капітуляцію Франції і відмічує ненависть, яка панує серед французького громадянства супроти Англії.

В Америці не годні зрозуміти тієї поразки Франції. Щойно тепер починають у Вашинґтоні розуміти непереможну силу Німеччини. На окрему згадку заслуговує промова полк. Ліндберґа, що була своерідним мокрим рядном на гарячі голови американців, які досі вірили у Францію і в Англію. Та про це на іншому місці.

—o—

Америка не повинна встрявати у війну

ЗНАМЕННА ПРОМОВА ВІДОМОГО ЛЕТУНА ПОЛК. ЛІНДБЕРҐА.

Вашинґтон. Відомий американський летун полк. Ліндберґ, що перший перелетів океан, — виголосив недавно промову до американців. Його промови (по радіо) дожидали з нетерпеливістю. **Він остеріг Америку, щоб не встрявала у европейську війну**, бо: Вмішування до европейських справ може довести до неуспіхів, як це бувало давніше. Скількість муніції і зброї, що її продала Америка Англії та Франції зовсім не вплинули на хід війни, говорив полк. Ліндберґ.

Якщо Америка мала б приступити до війни, то ми мусіли б вважати Англію і Францію за Абисинію, Чехословаччину, Польщу, Фінляндію і Норвеґію. Це значить, що ми мусіли б їх заохочувати до війни і прирікати допомогу, якої не післали би. Адже Америка не має змоги швидко вислати військо до Англії та Франції. *Мусимо думати реально:* ***Поки ми здужали б чинно встрянути у війну, то Німеччина мала б уже контролю над цілою Европою.*** *Тоді вже берегла б Европу сильна німецька армія.* Якщо хочемо війни, то мусимо приготовитися до нападу, а до цього треба створити авторитативну політичну систему, якщо не хочемо втратити **на ударній силі**. Потребуємо одже кілька мільйонового війська і сотки тисячів літаків, поки підемо через Атлянтійський Океан".

Закінчив свою промову полк. Ліндберґ закликом до американської молоді, яка вірить, що сила Америки — це розбудова сильної оборони, а не встрявання у війну в Европі.

Середземне море як стратеґічний простір

Під таким наголовком находимо надзвичайно цікаву фахову статтю на першій сторінці »Франкфуртер Цайтунґ« з 16. ц. м. Автор звертає увагу, що головне та майже єдине заінтересування Італії лежить на терені Середземного Моря. Мусоліні виразно ствердив, що Італія приступає „до розвязки проблеми італійських морських границь". Середземне море це вправді не единий, але так мовити природний та головний італійський боевий фронт, причому ґеографічно, політично і стратеґічно фронт надзвичайно складний та ріжнородний. Першим італійським ділом було перерізати цей фронт на дві половини, розірвати його покладенням мін між Сицилією та Тунісом. Таким робом французи й англійці і на морі переділені непролазною лінією. Англійська фльота відплила на східню частину Середземного Моря, середня частина так мовити, нерухома з уваги на невтральність балканських держав, у західній сидять французи, які зрештою теж відрізані від рідних берегів. Автор доказує, що не вважаючи на ґеографічні познаки — італійські береги знаменито забезпечені міновими полями, великою і дужою італійською фльотою та дуже численною летунською фльотою. Зате англійці фактично вже тепер втратили сполуку з материком крізь Гібральтар та мусять опливати Африку, що знову получене зі скупістю тонажу та небезпекою африканських берегів, не кажучи вже про шалені віддалі. Щодо можливостей маневрування по Середземному Морю, то автор пригадує, що від Гібральтару до Тунісу є 1500 кільом., а від Гібральтару до сирійського побережжя округло 3.700 кільом., себто стільки, що від Гібральтару по Нарвік. Через те й такі настирливі зусилля Англії втягнути до війни ближчу Грецію. Невтральність Туреччини і балканських держав це страшний удар саме для англійської стратеґії і політики на Середземному Морю. З другого боку це величезні трудноці для англійської торговлі, ба навіть для довозу до анґл. островів найнеобхідніших предметів. Відгуком подій на Середземному Морю можуть теж бути катастрофальні для Англії самостійницькі рухи серед египтян та арабів. Словом, автор радить не легковажити собі південного морського фронту, що повстав після вступу Італії до війни, бо цей фронт це один із найболючіших точок Англії.

—o—

ЧЕРЧІЛЬ ДАЛЬШЕ ХОЧЕ ВІЙНИ.

У понеділок склав заяву премієр Англії Черчіль, в якій підкреслив, що: **Англія буде вести війну дальше, хоч Франція склала зброю!**

Крім того капітуляція Франції викликала несамовите пригноблююче враження серед населення Льондону. Населення Льондону охопила паніка. На вулицях товпи народу розмовляють про капітуляцію Франції, союзника Англії.

—o—

ФРАНЦІЯ МАЛА СТАТИ ДОМІНІЄЮ АНГЛІЇ.

Аґенція *Райтера повідомляє, що Англія* ще в останній хвилі намагалася підмовити Францію, щоб вона не то що не складала зброї, але щоб прийняла проект, **на основі якого зрікається своєї самостійности, а взаміну за це сталаб домінією Англії.** Цей проект передав у неділю англійський амбасадор у Парижі французькому урядові. Це безприкладний факт ганьби в історії, хоч так питомий англійській плютократії. Йшло про те, що Англія, бачучи розбиту французьку армію, хотіла загарбати кольонії та фльоту Франції. Ось так виглядає Англія без маски.

—o—

ЗАПОВІДЬ ЗМІНИ УРЯДУ В РУМУНІЇ.

Букарешт. Під враженням останніх політичних подій король Карло відбув нараду зі своїми політичними дорадниками над сучасним положенням. Усі міністри зголосили вже свої уступлення, не зазначуючи дати на повідомленнях. З того огляду король може кожної хвилі довершити зміни уряду. Покищо невідомо який буде склад нового уряду.

—o—

ІТАЛІЯ ХОЧЕ МИРА НА БАЛКАНІ.

Рим. 19. 6. До Москви виїхала румунська делеґація, щоб обговорити справу Бессарабії. У Римі принято цю вістку з великим зацікавленням.

Відмічують, що Італія не буде противитися розвязці бесарабського питання в дусі замирення на Балкані.

МОСКОВСЬКА АҐЕНЦІЯ ОПРОКИДУЄ...

Москва. Урядова совітська аґенція »Тасс« заперечує вістки англійського часопису »Дейлі Мейл« буцімто Совіти монтують на полудневому Сході пакт із Румунією, Югославією і Туреччиною, щоб спинити німецько-італійську експанзію на сході Европи. »Тасс« заперечує урядово ці вістки.

Homo politicus

Причини упадку Польщі

Під натиском ззовні та зсередини

19)

Права передруку й перекладу застережені.

Історія польсько-англійських взаємин — це надзвичайно характеристичний покажчик змінливої, а проте з історичної перспективи „традиційної" і від тієї традиції невідхильної англійської політики. Підчас мирової конференції та в перших роках після неї саме Англія була тією державою, яка з найбільшою нехіттю ставилась до польських максималістичних вимог. Англія вмивала руки перед наслідками надмірного упривілеювання Польщі коштом сусідів та як вогню береглась, щоб не взяти себе якимибудь ґарантіями супроти Польщі. 21. грудня 1921 року англійський премієр Льойд Джордж заявив у розмові з французьким міністром закордонних справ, Бріяном, виразно, що „англійський нарід не дуже цікавиться тим, що діється за східними кордонами Німеччини. Він не хоче дозволити, щоб його втягнули у спори, які можуть вринути з приводу Польщі, Данціґу або Горішнього Шлеська. Навпаки, він борониться перед тим, щоб якнебудь встрявати у ці справи. Англійський нарід вважає, що народи у тій частині Европи є нестійкі та швидко хвилюються. Вони могли б колинебудь розпочати суперечки і тоді було б важко розчовпати, хто у тому спорі має правду та хто ні. Тому він (Льойд Джордж) не вірить, щоб його край був готов згодитися на якісь такі ґарантії, які могли б його втягнути до військових операцій будьякого характеру у тій частині світа..."

Польська публіцистика знала про ту нехіть, але утотожнювала її з особами тодішніх велико-британських правителів і робила їх за неї відповідальними. Це була груба помилка. Коли б на місці Льойда Джорджа сидів був тоді Черчіль чи Чемберлен, всеодно говорив би те саме, що говорили й діячі Льойд Джордж, Ґрей, чи Керзон. Бо рішальним у тодішньому протипольському підході англійської політики був її святий закон, щоб нікому ніколи не дозволити так скріпитися на европейському суходолі, щоб той хтось міг стати небезпечний для самої Англії. Це була саме та „традиційна" політика втримування „европейської рівноваги", з тим, що ніхто інший, тільки саме вона, Велика Британія, бачила свою завітню місію — тримати у своїх руках ваги й вирішувати, коли одна терезка йде вгору та друга в долину. Англія мала все зберігати ролю морально - політичного арбітра в европейських спорах і на своєму суддюванні — все щось для себе заробляти. Вона не мала упередження до ніякого одного якогось европейського народу. Вона підтримувала кожного, хто міг їй помогти зберігати ту „рівновагу", себто, кого можна було виграти проти кожночасної найсильнішої европейської сухопутної потуги. Бо коли тільки яканебудь держава зростала настільки в силу, що ставала в Европі першою — негайно, немов автоматично, виступала проти неї Велика Британія. Під яким претекстом це діялось — це було річчю цілком другорядною. Так було з Еспанією (друга половина XVI. ст.), з Голяндією (дві війни у другій половині XVII. ст.), таксамо було з Францією, яка має в своїй історії довгу чергу крівавих воен з Англією, яка виступала в найрізноріднiших коаліційних комбінаціях, включно до наполеонських часів. У 1914 р. Англія виступила була проти Німеччини, але підчас паризької мирової конференції та аж до 1935 року була тією державою, яка виступала в ролі примирного чинника та ніби посередника між Францією і Німеччиною. Англійці перші критикували гостро версайський мир, предсказуючи, що він не може втриматись, англійці проповідували у себе „моральне роззброєння", англійці посередничили при льокарненській умові та „ґарантували" тоді франко-німецькі границі, зобовязуючись формально виступити не тільки в обороні Франції, якщо Німеччина ті границі нарушить, але й Німеччини, коли б Франція їх нарушила. Бо тоді *Франція* була найсильнішою державою на европейському суходолі і тому треба було ту силу приборкувати. Однак ці „примирні" англійські настрої почали різко змінюватися після націонал-соціялістичного перевороту в Німеччині, при чому безумовно далеко більшу ролю, ніж англійська демократична нехіть до авторитативного німецького режиму, — грав острах перед зростом німецької сили. Правда, 18. червня 1935 року прийшло ще до англійсько-німецької морської конвенції, доповнюваної додатковими умовами 17. червня 1937 і 29. грудня 1938 року. Ще 29. вересня 1938 р. Англія взяла участь у мінхенському пакті, у звязку з яким обі держави проголосили, що ніколи одна проти другої не будуть вести війни. Але це вже були тільки назверхні серпанки, за якими йшло гарячкове дозброювання себе. Як доказують документарні дані, Англія була *вже тоді* рішена поборювати Німеччину та всіми можливими засобами змагати до того, щоб зломити її відроджену силу, і чекала тільки нагоди: поки сама дозброїться та поки зможе змобілізувати по своїй стороні стільки союзників, щоб бути певною перемоги.

Таким то робом прийшло до ославленої політики окруження, в якій одно з найперших місць Англія призначила Польщі. І Польща, замість витривати при концепції тісної співпраці з Німеччиною — піддалася паніці, ширеній із тих усіх осередків, які ненавиділи або Німеччину або націонал-соціялізм, — та захопилася самою думкою про той великанський політичний „успіх", яким буде ґарантія Англії чи — тим більше — союз із Англією. Радісні настрої з приводу ліквідації Карпатської України, здобуття мадярського сусіда на південному кордоні та Заользя на заході затьмарились журбою з приводу вмаршу німців до Праги та повстання Словаччини, політично опертої на Німеччину. Легковаження, призирство, ба навіть в деяких польських колах ненависть до чехів, яка казала Польщі відкидати всі чеські спроби замирення та втримувати з Чехословаччиною фактично перманентний конфлікт (хоч і Чехословаччина і Польща належали до тієї самої версайської протинімецької системи), раптом забулася та замість неї прийшло огірчення на Бека, що він не боронив чехів перед німцями. І вийшло таке, що одні славили Бека за Заользе, інші знову ремствували і лили зимну воду на палкі голови, як напр. пос. Санойца у соймі який кричав, що „під Коломиєю стоять німці", або ред. Мацкевич у „Слові". (Першого викинули за те з ОЗОН-у, другого післали до Берези). *Але нікого не було в Польщі, хто глядів би на польсько-німецьке порозуміння, як на геополітичну й історичну необхідність, як на єдиний можливий шлях зберегти польську державність.* Таких розумних можна було порахувати на пальцях одної руки і вони мовчали. Зате 99,9 відсотків поляків співало з найглибшого переконання „не дами земі, сконд наш руд", розуміючи під тією землею і Данціґ і Помор'я та ставлючись до німців а пріорі як до своїх ворогів та а пріорі називаючи себе їх ворогами. Розумові арґументи не рішали. Арґументація протинімецького табору (себто майже единого і вирішного в Польщі) стояла на найнижчому рівені. Писати після правди у Польщі про конечність достосувати свою політику до закордонно-політичних концепцій Німеччини — це значило засудити себе на лінч юрби. Ніхто й цього не пробував. Не пробував боронити свого становища передусім сам Бек, дарма, що ніякої орієнтаційної еволюції він особисто не перейшов та *до союзу з Англією не спішився*. Це треба ствердити з цілою рішучістю, в імя історичної правди. Коли 22 березня 1939 року вернулася до Німеччини територія Мемелю, всі здавали собі ясно справу, що тепер мусить прийти на чергу справа ревізії ненормального стану з Данціґом та штучного перерізання німецької території Помор'ям. Бек чудово про це знав, бо про необхідність мирної розвязки цих двох проблем була мова безліч разів при його власних зустрічах з канцлером Гітлером і Рібентропом та при розмовах на цю тему польського посла у Берліні Ліпського й німецького посла у Варшаві Мольткого. І ні разу він не ремонстрував проти самої засади, тільки завжди покликувався на польські настрої („прилюдну опінію"), як на трудність, що з нею треба рахуватися при переведенні в життя пляну мирної полагоди тих справ. В такому дусі була ще ведена розмова Рібентропа з Беком підчас відвідин німецького гостя у Варшаві 26. січня 1939 р. та ніщо не вказувало назверх на зміну польського становища підчас розмови Рібентропа з Ліпським у Берліні 21 березня 1939. р. Тимчасом в три тижні пізніше розпочалася в Польщі частинна мобілізація. Рівно в тиждень пізніше (31. III.) Чемберлен проголосив свою першу „ґарантію" недоторканости польської державної території. Від того часу справи вже покотилися стрімголов.

Але Бек їхати до Льондону для фіналізації умови з Англією *не хотів*. Це не підлягає ніякому сумніву, хоч треба ще перевірити, чи правдою є, що Бекові вдалося ще переформсувати на одній нараді на Замку, що сувереном Данціґу є Ліґа Націй і що Польща не є покликана виступати збройно в обороні Ліґових суверенних прав. Це мала бути формула, яка дозволяла б на поворот Данціґа до Німеччини. Ці заходи Бека спаралізовані були заходами франсуської і англійської дипльоматії на варшавському ґрунті. Істнує ще одна версія, яку теж треба ще документарно перевірити: що англійський амбасадор у Варшаві, сер Говард Вілієм Кеннард, поставив Бекові своєрідний ультимат: або він, Бек, поїде до Льондону, відмовиться в імені Польщі т. зв. дворейкової політики (балянсування між Німеччиною та Совітами) та пристосує польську політику до політики франко-англійської, або західні великодержави в останній хвилині погодяться з Німеччиною коштом Польщі. Нема ніякого сумніву, що погрози з посмаком шантажу грали поважну ролю в „порадах", що їх давали англійські дипльомати польським державним діячам. Нема теж сумніву, що неменший натиск на Бека робила військова кліка Ридза Смиґлого, військового міністра Каспшицького та його першого віцеміністра Глуховського, стовідсоткового ендека. У тому самому дусі впливав теж на Бека Мосціцький, який нічого з европейської ситуації не розумів, але вірив Ридзові, що німецька військова *сила* слаба та що польська армія напевно переможе. І Бек поїхав у квітні 1939 р. до Льондону, показував фотоґрафам щасливу усмішку, був на обіді в короля та вернувся з „двосторонньою взаємною ґарантією", яку на велечезну радість польського громадянства англійський премієр оголосив у палаті громад 6. квітня 1939 р. У тій заяві сказано, що „обі держави готові заключити договір тривкого і взаємного характеру". Протинімецька дурійка польської преси дійшла до шпилю. Німецькі інтервенції нічого не по-

магали, 28. квітня 1939 р. Гітлер виголосив відому промову, в якій вказав на суперечність польсько-англійських заяв про взаємні ґарантії з польсько-німецькою умовою з січня 1934 р. та через те ствердив, що та умова перестала обовязувати. Автор цих рядків слухав тоді тієї промови у Варшаві в одному клюбі. Один із присутніх старих і поважних польських діячів зідхнув тоді і сказав: „слава Богові!" Я мав таке почуття, що ось польський нарід робить масове ґаракірі. Здається, що незручно почував себе і Бек. Бо хоч кілька днів пізніше, 4. травня 1939 р. виголосив у соймі палку промову про „мир, але не за всяку ціну", та про „честь, яка понад усе", то проте та промова була призначена лише для вулиці. І оплески вулиці п. Бека чомусь то не тішили. Віримо зовсім п. Арцішевському з польського міністерства закордонних справ, який переконував фон Мольткого, що „Бек робив ту політику з внутрішньою відразою, під натиском військової та прилюдної опінії". І правдою є оповідання п. Арцішевського, зафіксоване у „Білій Книзі", що Бек у приступі люті жбурнув в кут свого кабінету стирту привітних телеґрам, які надійшли від його земляків, захоплених його палкою соймовою промовою. Ні, Бек рішуче тріюмфатором не почував себе. Але це його далеко не оправдує.

Чергові завдання Холмщини

III*)

ТОЧНІ ПОНЯТТЯ Й ТОЧНІ НАЗВИ.

Кому не відома фраза: „Думати ясними, точними катеґоріями"? Ця фраза подекуди стала банальною. Її іноді вживають уже з усмішкою. Але від цього вона не тратить свого великого практичного значіння. Для нас же, українців, вона навіть повинна б стати одною з національних заповідей. Бо ми найменше звикли думати саме такими ясними й точними катеґоріями та застосовувати їх у практичному житті.

Ми досі ще маємо дві назви Україна й Русь; досі ще в нас є українці, руські й навіть »малоросы« та »русскіе«; маємо аж два національні прапори: жовто-блакитний і блакитно-жовтий, а іноді зявляється ще і третій — жовто-синій; маємо національний герб аж кількох виглядів: з хрестом і без хреста, з мечем і без меча; маємо по кілька назв того самого міста: Замосте, Замість і Замістя, Бересть, Берестє й Берестя й т. д.

Українські землі здовж лівого берегу Буга сьогодні викликують особливе зацікавлення українців і місцевих і збігців. — Щодо цих земель накопичилося стільки неясности й неточности, що про ці сумні, а здобільша — шкідливі явища необхідно вже голосно говорити.

Передусім — як ми повинні називати ці землі? Найчастіше чуємо: Холмщина, Холмська Земля, Підляшшя, Холмщина й Підляшшя, Холмсько-Підляська Земля.

В старі часи цих назв не було. Княжа доба знає лише назву Волинь, яка простягалася й на всі українські землі ліворуч Буга аж до польських етноґрафічних кордонів. Атже Холм, Замістя, Берестє, Біла — це були волинські міста. Тому-то Холм був столицею Волинсько-Галицької Данилової держави, а не Холмсько-Волинсько-Галицької.

Коли наші предки перестали називати ці землі Волинню, годі сказати. Знаємо лише, що в польській літературі зявилася назва »Земя Хелмска«, яка збереглася до сьогоднішнього дня. Росіяни, після довшого вагання, охрестили ці землі назвою: »Холмская Русь« (історична праця Батюшкова), але вживали вони в останніх часах свого панування тут і назви Холмщина, очевидно, місцевого українського походження. Між іншим, у звязку з питанням про виділення цих земель в окрему холмську губерню зявилася (здається, в 1910 чи 1911 р.) книжка Соневицького саме під назвою »Холмщина«.

Від часів польського панування залишилася для північної частини цих земель окрема назва »Подлясе«, перероблена на українську назву Підляше, Підляшшя.

Виринає питання: це дві українські землі — одна — Холмщина, а друга — Підляшшя, чи одна? Поляки мали тенденцію відокремити Підляшшя, зробити з нього »польську« область і це зовсім зрозуміла річ. Але тенденція відсепарувати Підляшшя зродилася на початку цього століття, на диво, і серед деяких українців Підляшшя, яких підтримували по непорозумінні й деякі українці південної частини цих земель.

Проте »сепаратизм« підляшан перед всесвітньою війною потерпів невдачу. Тоді й люди науки і публіцисти і громадські діячі стали на тому становищі, що є одна Холмська Земля (від назви міста Холма) — від австрійського кордону й аж до північної межі, а Підляшшя це лише частина Холмщини, як Гуцульщина чи Лемківщина — частини одної области Галичини. Згідно з цим становищем назва Підляшшя ніколи не ставилася, як рівнорядна з назвою Холмщина й таких назв, як Холмсько-Підляський, не вживалося.

Називання земель ліворуч Буга одною назвою (як одної територіяльної одиниці) треба вважати за оправдане і під оглядом історичним і етноґрафічним. Ці землі в княжі часи творили цілість. Ці землі, як окреме князівство, були в руках і Данилового сина, Шварна й пізніше в руках Данилового внука Юрія Львовича. Ці землі, як цілість, дісталися потім у спадщині по дружині Любартові. Як цілість обіймає їх польська назва »Земя Хелмска«. Праці: Батюшкова »Холмская Русь« і Соневицького »Холмщина« мають своїм предметом всі землі по цей біг Буга враз з т. зв. Підляшшям.

Врешті й в практичному житті впродовж останньої четвертини XIX ст. та аж до світової війни Холмщина вважалася цілістю — і назва Підляшшя, підляський, обіч назв Холмщина, холмський не фіґурували. Існувало »Холмське св. Богородичне Братство«, що поширювалося на всю Холмщину з

*) Гл. »Краківські Вісті« чч. 48 і 50.

Проф. д-р Мирон Кордуба 3)*)

Болеслав-Юрій II.

Останній самостійний володар Галицько-Волинської держави. З нагоди 600-ліття його смерти.

ДАЛЬШІ ВЗАЄМИНИ З НІМ. ОРДЕНОМ.

Наближення Болеслава-Юрія до Литви та його одружіння з Гедиміновою не залишилося без впливу на його дальші взаємини з Німецьким орденом. Саме в тому часі, в рр. 1330-32 війна німецьких лицарів з польсько-литовською коаліцією, підпомаганою мадярськими військами, дійшла до найбільшої натуги. Орден нерадо дивився на приязнь і родинний звязок Тройденовича з литовським великокняжим родом. Взаємини між володимирським двором та німецькими лицарями охололи, витворився настрій недовір'я, що став пригожим ґрунтом для різних підозрінь і сплїток. Новий великий майстер, кн. Людвик з Бравншвайґу, який в 1330 р. обняв керму Німецького ордену, цілих 3 роки не підіймав ніяких спроб, щоб відновити давні договори з галицько-волинським володарем. Щойно коротко перед кінцем підписаного з Польщею перемирія вислав своїх послів до Володимира. Незабаром прийшло до порозуміння і 11. лютого 1334 р. появилася грамота, в якій Болеслав-Юрій II., протестуючи проти наклепів, що їх про нього поширювали, потвердив та відновив давніші союзні договори між обома державами та спільно зі своїми боярами зобовязався непохитно дотримати їхніх постанов. Зміна, яка швидко потім прийшла внаслідок смерти кн. Бравншвайґського та вибору нового великого майстра, вимагала обнови трактатів. Цим разом справу поладнано негайно і 20. жовтня 1335 р. вийшла з княжої канцелярії нова грамота, формою та змістом подібна до попередньої. Слід зазначити, що всі ці договори не мали більшого політичного значіння, бо не накладали на договірників ніяких політичних зобовязань, крім збереження строгої невтральности взаємно супроти себе. Їхнє значіння радше на торговельному полі з метою підтримати давні купецькі взаємини, що обом сторонам приносили чималі користи.

Болеслав-Юрій утримував аж до самої смерти приязні взаємини з Німецьким орденом. З актів процесу Казимира Вел. з орденом довідуємося, що в листопаді 1338 р. через Плоцьк переїздили посли та купці від ордену на Русь. У грамоті Болеслава-Юрія з 20. січня 1339 р., даній для міста Сянока, виступає як свідок варшавський війт Бартоломій, що був мужем довіря великого майстра Німецького ордену і приїхав до Володимира мабуть з якимись політичними дорученнями.

ВЗАЄМИНИ ДО ПОЛЬЩІ ЗА КАЗИМИРА ВЕЛ.

Взаємини володимирського князя до Польщі замітно погіршилися після смерти Володислава Локтика, за володіння Казимира Вел., та з невтральних стали ворожими. Тогочасний польський літопис подає під р. 1337 звістку про напад Руси і татарів на Люблин: 12 днів облягали місто, щойно смерть татарського вождя, поціленого стрілою, спонукала їх до відвороту. Товчок до цього нападу вийшов мабуть від володимирського князя, бо Люблин був здавна спокусою для володарів Галицько-Волинської держави і про посідання цього важного пограничного города велися часто між українцями та поляками в XIII і XIV ст. криваві бої. Деякі історики, стараючися доказати, що між Тройденовичем та Казимиром Вел. були приязні взаємини та що оба володарі у тісному порозумінні зі собою, заперечують достовірність цієї вістки, чи пак кажуть, що вона в літописі помилково поміщена під 1337 р. та відноситься до подій з рр. 1340/41, що зайшли вже після смерти цього князя. Але висновки цих учених зовсім непереконливі, до такого пересування подій нема ніяких підстав. Зрештою з інших джерел маємо відомість про ще один напад татар на Польщу, що відбувся в лютому 1340 р., себто ще за життя і володіння Болеслава-Юрія II. Очевидно, щоб дістатися до польських земель, татарське військо мусіло переходити через територію Галицько-Волинської держави, до цього потрібна була згода її володаря.

ДОГОВІР КАЗИМИРА ВЕЛ. З МАДЯРСЬКИМ КОРОЛЕМ.

Що взаємини між Болеславом-Юрієм II. та Казимиром Вел. не були приязні, на це вказують ще інші події. Політичне положення Казимира було в початкових роках його володіння доволі скрутне. Приязнь з великим князем литовським охолоджувалася щораз більше; загрожений від півночі Німецьким орденом, від заходу могутнім чеським королем та маючи непевного сусіду від сходу, мусів старатися найти за всяку ціну сильного та вірного союзника. До цього найкраще надавався мадярський король Карло Роберт з французького роду Анжу,

*) Гл. »Кр. Вісти« чч. 52 і 53.

Підляшшям, а не »Холмсько-Підляське Братство«. Видавався »Холмський народній календар«, а не »Холмсько-Підляський« і т. д.

Державні завойовницькі народи мали гасло (і ще його вживають): »діли та пануй«. Але такі народи, як ми, вважають тенденцію »діли« погубною. Ми можемо мати лише протилежне гасло: »Зливай поділене в моноліт і живи«. Польські політики відокремлювали від Галичини Лемківщину, мали намір відокремити й Гуцульщину. Відокремлювали вони від Волині Холмщину, а від Холмщини — Підляшшя, щоб панувати й денаціоналізувати. Але нам цього робити не вільно. Ми повинні поділену й порізану Холмщину не лише зшивати до купи, але й перетоплювати її в одноцілу масу.

Практично: надійшов найвищий час приняти і вживати для окреслення цілости українських земель ліворуч Буга якусь одну назву. Найкраще надається до цього наша народня, традицією освячена й на практиці останніх десятиліть випробована назва Холмщина. Назва Підляшшя може надалі залишитися, лише як назва північної частини Холмщини. Ця назва не може вживатися, як рівнорядна назві Холмщина. Не можна частину ставити поруч із цілістю. І такі комбіновані назви, як »Холмщина й Підляшшя« чи »холмсько - підляський«, треба рішуче усунути з практики, бо ж це такий самий абсурд, як абсурдом було б уживати назв »Галичина й Гуцульщина«, чи »галицько-гуцульський«.

Одночасно треба устійнити назву для означення українців Холмщини як цілости, холмщанин (холмщак — назва легковажна, понижуюча, а до того ще запозичена в сусідів). Холмщанин — це українець Холмщини, отже може бути й з Підляшшя, як галичанин може бути з Гуцульщини й Лемківщини.

На цьому можна б вважати порушене питання вичерпаним і поставити крапку, як би... як би не особливий момент і не особливі умовини, в яких Холмщина відроджується. Українське населення Холмщини в значній своїй частині національно неосвідомлене. Це спокушає сусідів-поляків і ріжних колишніх російських урядовців та інших кольоністів — продовжувати стару денаціоналізаційну роботу. Й одні, і другі осмілюються нашіптувати холмщанам, що вони не українці, а поляки чи »русскіе«, бо, мовляв, Холмщина — не Україна, а польська, або російська (русская) земля.

Цій акції треба вже раз покласти край. Причинитися до цього може стара назва Холмщини, на щастя, зафіксована людиною, що почувалася росіянином і наші землі називала Русю а українців »русскими«. Це б. учитель волинської православної духовної семинарії Н. Теодорович, автор кількатомової праці під назвою »Историко-статистичное описание церквей и приходовъ Волинской епархіи«.

В I. томі цієї праці Н. Теодорович на стор. 12 (у вступі) каже:

„Берестье, Угровейскъ, Столпье, Холмъ, Ухане, Червень, Верещинъ, Белзъ назвились украинными городами, а сама мѣстность (между р. Зап. Бугомъ й р. Вепремъ), занимаемая ними, — Украйною".

Н. Теодорвич не подав, звідки він зачерпнув ці відомости, але він мусів мати якісь історичні дані для свого твердження, бо взагалі він усю свою працю оснував на численних джерелах та актах. Як би цих джерел і основ він не мав, то ледви чи він, з переконання »русскій человѣкъ«, так лив би воду на колесо »українського сепаратизму«.

Правда, Н. Теодорович дуже легко (можливо для поборювання нашого »сепаратизму«) дає до зрозуміння, що буцімто »украинні городи« й »Украйна« говорили тоді лише про кордонність цих земель. Але факт залишається фактом: **перед тисячею років сьогоднішню Холмщину називали Україною.**

Було б легкодухістю й недбайливістю, як би ми не скористали з прастарої назви Холмщини й знову не ввели її в життя. Стара назва »Холмська Україна«, пригадана нам »русскім« по духу автором у історичній праці, виданій в російській мові, за російські гроші й росіянами, повинен би раз назавжди відбити росіянам охоту баламутити холмщан.

З другого боку, термін »Холмська Україна« був би чудовим освідомлюючим холмщан засобом, бо він ясно й точно окреслює національний характер Холмщини й її українського населення.

Вол. Островський.

АЛЬБАНІЯ ПРИСТУПИЛА ДО ВІЙНИ.

Найвища рада фашистівських корпорацій і законодатна державна установа Альбанії постановила на торжественному засіданні, що **Альбанія приступила до війни по боці Італії.**

—o—

Український війт в українській волості

Польської держави не стало, але залишились на своїх становищах частина польського адміністраційного апарату, в першу чергу в волосних та громадських управах. Які наслідки приносить той польський клин, вбитий між німецьку владу та українське населення — знає кожний, хто обзнайомлений з тереном Холмщини.

З огляду на війну на Заході годі було відразу стягнути на нові землі досить великий кадр німецьких фахових урядовців, які зуміли б безпосередньо адміністрували великі простори з чужомовним населенням, чужим — ще й до того хаотичним — законодавством, слабою комунікаційною мережою. Щоб опанувати хаос, щоб рушити адміністраційний апарат, приняла німецька влада співпрацю частини польського урядництва як фахового і обзнаного з місцевими умовинами елементу. На жаль польський урядовець у німецькій державній службі дальше вів давню шовіністичну політику, нехтуючи німецький державний інтерес.

З огляду на теренові труднощі та розміри повітів уже польська державна адміністрація мусіла перекинути дуже багато своїх функцій на волості. Це тим більш необхідне для німецької адміністрації, яка стає перед чужим тереном і ще до того біль-

---

одружений з рідною сестрою Казимира. Тому польський король часто заїздив на мадярський двір у Вишгороді, де обговорював зі своїм шурином різні справи, що тоді цікавили середущу та східну Европу. Щоби тривко притягнути Карла Роберта до себе та цупко звязати рід Анжу з інтересами польської держави склав заяву, що на випадок своєї безпотомної смерти переказує польський престіл своїй сестрі Єлисаветі, а через неї її чоловікові Карлові Робертові та їхнім мужеським потомкам. Це сталося на зїзді у Вишгороді в 1335 р. Серед тодішніх обставин це приречення було доволі сумнівної вартости. Казимир мав щойно 25 літ життя, від жінки Альдони-Анни мав уже дві доньки і напевно зовсім не припускав, що доля поскупить йому сина. Тому правдоподібність переходу Польщі під владу роду Анжу була дуже невелика. Все ж таки мадярський король зацікавився цією справою, немов передчував, що з неї вийде велика користь для його потомків.

ЛЬОТКА, КНЯЗЬ РУСИНІВ.

На цьому тлі виринула справа Галицько-Волинської держави. В мадярській т. зв. Будимській хроніці находиться коротенька згадка, що під кінець червня 1338 р. приїхав до Вишгороду: „пан Льотка князь Русинів" з добірною дружиною своїх лицарів, жертвуючи мадярському королеві приязнь та союз.[1]) Ця вістка наробила багато клопоту новочасним історикам. Хто був цей Льотка та чого шукав на угорськім дворі? Одні, спираючися на вислів, що це був „князь Русинів", бачать в ньому Болеслава-Юрія II, другі звертають більшу увагу на імя „Льотка" і думають, що це був Детько, визначний галицький вельможа, тоді найвищий достойник Галицько-Волинської держави, інші висловлюють ще більше або менше правдоподібні здогади та відповідно до цього пробують пояснити мету цих загадочних відвідин. На нашу думку справа виглядає ось як: Льотка — це Влодко (здрібніле Володислав); початкове „в", нескладне для чужинців до виговору перед „л", відпало, подібно як при слові Lodomeria, що повстало з Владимирії. Значить, це був Володислав куявський, про якого ми згадували на початку, як про кандидата на володимирський престіл. В одній грамоті Казимира Вел. з 1337 р. він просто так і зветься: „Влодко з Божої ласки добринський і ленчицький князь". На двір Карла Роберта до Вишгороду приїхав в ролі претендента до галицько-волинської княжої корони, шукаючи там признання та допомоги. Пригадуємо, що при різних нагодах в XII та в XIII ст. деякі члени мадярського королівського роду Арпадів через короткий час засідали на галицькому престолі; тому і пізніші мадярські королі вважали себе власниками цього престола та навіть прибрали титул королів „Галичини і Володимирії" (rex Galiciae et Lodomeriae). Покищо це, очевидно, не мало ніякого практичного значіння, але при сприятливих обставинах могло бути відповідно використане. Що штовхнуло Володислава Замовитовича до поновлення своєї кандидатури в 1338 р. і чи зробив це зовсім на власну руку, чи в порозумінні з Казимиром Вел., годі сказати з приводу відсутности якихнебудь джерельних вісток про цю справу. Можна лише здогадуватися, що спонука вийшла від ворожого Болеславові-Юрієві гуртка галицьких бояр; частина їх мабуть таки прибула до нього, закликаючи Володислава на володимирський престіл і товаришила йому в подорожі на мадярський двір. Це пояснювало би заразом, чому мадярський хроніст назвав його „князем Русинів".

ВИШГОРОДСЬКИЙ ДОГОВІР З 1339 Р.

Мадярський король скермував справу на зовсім інший шлях. Захоплений приреченням польської корони після смерти Казимира Вел., забажав збільшити вигляди на здійснення цієї обіцянки. Тому задумав виєднати від свого шурина признання першенства до польської спадщини перед доньками Казимира, чи пак їхніми майбутніми мужами. Очевидно, за таку уступку треба було дати відповідну винагороду. Таким чином на зїзді у Вишгороді в липні 1339 р. прийшло до підписання нового договору. Казимир Вел. забезпечував родові Анжу наслідство на польському престолі, якщо при своїй смерти не залишив би *мужеського* потомка; мадярський король відступав Казимирові в доживоття права мадярської корони до галицько-волинських земель та обовязувався дати йому военну підмогу з метою завоювання цих земель. Коли задумували підняти цей спільний воєнний похід, не знаємо; мабуть це мало статися на випадок смерти Тройденовича, або вибуху яких внутрішніх заворушень в його державі.

(Далі буде).

1) A. D. millesimo tricentesimo octavo, circa festum apostolorum Petri et Pauli, dominus Lothka, dux Ruthenorum, venit in Uysegrad cum electo populo militum ad regem Karolum Hungariae, promittens ei omnis amicitie incrementum.

шим, бо після ліквідації деяких повітових осередків, повіти на Холмщині стали дійсно дуже великі. Щоб у таких умовинах зник ворожий польський посередник, що відділює німецьку владу від українського населення, на це є один спосіб: управа волостей з українським населенням мусить перейти в українські руки.

Представники німецької влади нераз підкреслювали, що мають довіря до українського елементу — отже вважають його політично кваліфікованим до співпраці в адміністрації. Нема сумніву, що вони радо обсадять українцями волосну адміністрацію, якщо дістануть до диспозиції український елемент, кваліфікований також і з фахового погляду; на підтвердження нашого погляду вкажемо на один з повітів Холмщини, де більша частина волостей є в українських руках.

З огляду на великий простір волостей та широкий обсяг діяння волосної адміністрації треба як найповажніше поставитися до добору наших війтів та громадських секретарів, треба підшукати на ті становища людей з відповідною освітою та практикою, або ще краще — підготовити їх на окремих курсах. Йде не про те, щоб захопити волосні управи, але щоб їх втримати, щоб вповні відповісти тим складним завданням, які ставить німецька влада до найнижчих адміністраційних органів у час теперішніх ґіґантичних змагань.

Галіт Б.

Подвиг італійського контр-торпедовця

= Рим, 17. 6. Спеціяльний комунікат аґенції Стефані описує геройський подвиг контрторпедовця »Калятафімі«, що звів боротьбу з девятьома ворожими кораблями. В год. 4.10 обсерватори контрторпедовця завважили біля Рокко два ворожі кораблі, а незабаром ще два дальші. Контрторпедовець »Калятафімі« перейшов негайно до атаки. Тому що 4 ворожі контрторпедовці плили у супроводі ще кількох кружляків, відношення сил було як 1:9. Чотири контрторпедовці відкрили вогонь на »Калятафімі«, що відповів двома торпедними стрілами, за якими пішли інші.

Один ворожий контрторпедовець поцілено і він швидко затонув, другий контрторпедовець важко ушкоджено. Ворожа ескадра була заскочена швидкою акцією »Калятафімі«, що її підтримала вогнем прибережна артилерія і швидко відплила на море. Аґенція Райтер потверджує вістку, що італійський підводний човен затопив кружляк »Каліпсо« на Середземному Морі. Крім того Райтер признається до затоплення двох менших одиниць британської военної маринарки »Маріле« та »Сенляйт«, що наїхали на міни коло анґлійського побережжя.

Ґдешин — село з культурними аспіраціями

ГРОМАДА БУДУЄ НОВИЙ ІКОНОСТАС У РЕВІНДИКОВАНІЙ ЦЕРКВІ. — ЗАСЛУГИ І ПЛЯНИ МИСТЕЦЬКОГО ГУРТКА »СПОКІЙ«.

Про Ґдешин треба би властиво написати більше. Доброю нагодою до цього могло б бути посвячення ново-вибудованого іконостасу у ґдешинській ревіндикованій церкві, що відбулося на днях. Але історія і значіння цього іконостасу такі великі, що просто годі, щоб уже тепер бодай кількома словами не згадати про неї та про само село тим більше, що інші наші села і містечка, які мають значно менший обсяг діяльности від Ґдешина, давно вже їх зареєстрували на сторінках »Краківських Вістей«. Прирікаємо собі вернутись до справи Ґдешина, одного з найкультурніших сіл Грубешівщини в окремому репортажі, а тимчасом обмежимося до короткої хронікарської замітки.

Ґдешин — велике село на шляху Грубешів—Гостинне—Грабовець був славний з репортажів великої польської письменниці Марії Домбровської, як село з високими господарськими здобутками. Найбільше захопив Домбровську один багатомовний факт: подивляючи матеріяльну культуру »польського« Ґдешина (добра »половина« села це повоєнні кольоністи), доглянула, як гостра обсерваторка, що український Ґдешин відділений від першого стіною національної та політичної різниці і не маючи ніяких засобів — крім власних — в нічому не уступає перед субсидіованими поляками. Наші селяни загосподаровані тут дійсно майже зразково і стоять під кожним оглядом на високому рівні культури. Найважніше, що кидається в очі, це — подивуґідна згода і гармонія в селі. Нема партій, ні розсварених провідників. Усі працюють разом і разом виборюють своїй громаді міцну позицію в ряді найкращих українських осередків Грубешівщини.

ІКОНОСТАС.

Осеню минулого року, коли на Холмщину приїхали полчища сусідів, багато наших сіл в околиці затратило почуття тверезости. Були випадки самосудів над своїми людьми, про яких хтось, десь, почувши від когось... зробив донос. Ґдешин поставився до нової ситуації з клясичним українським спокоєм та рівновагою. Зразок цієї постави: коли інші ставали негайно »достойниками« нового ладу, ґдешинці передусім ревіндикували свою церкву від поляків уважаючи, що навіть у такому суспільному ладі, який не признає церков, народня власність і святість поколінь не може бути байдужа населенню. Німецька влада, не зважаючи на числені шикани і просто безличні перепони місцевого польського священика та керманича школи Садовського (цей пан проектував свого часу усунути з українських світлиць вишивані рушники, як політичну небезпеку!) — признали теперішний стан повноправним. Громада запросила на пароха б. довголітнього настоятеля с. Гостинного о. Івана Которовича і разом з ним приступила негайно до посиленої праці над відбудовою церкви та культури села. В церкві не було іконостасу. Громада будує тимчасово провізоричний, але негайно задумує і реалізує більші проєкти. Хочемо мати — кажуть ґдешинці — український, справжній мистецький, виконаний нашими мистцями іконостас. Сказали: хочемо, зібрали гроші, полотно, купили дерево, а на виконавців запросили українських мистців малярів та декораторів з варшавського мистецького гуртка »Спокій«. Малярі не відмовились подиктованому такими рідкими у нас, зокрема ж по селах, культурними аспіраціями проханню ґдешинців і виїхали у гостинне село на кілька місяців впертої зимової праці, у важких умовинах. Але чого ж не зроблять наші люди? У висліді спільних зусиль села і мистців на весну станув величавий іконостас у ґдешинській церкві. Інтеліґенти - мистці побували між людьми, навязали контакти, принесли багато нового з широкого світа, розкрили очи селян на нашу красу і культуру, село ж збагатило свої цінності і ще дужче взялося за працю.

Іконостас проектував мистець - декоратор **проф. Петро Мегик,** голова гуртка »Спокій«. Конструкція і нагляд над будовою спочивала в руках досвідченого фахівця — **Василя Зварича**. І проектодавець і конструктор точно трималися у своїй праці тієї мистецької підстави, що висловлена в передмові до одного з катальоґів виставу праць »Спокою«: »конечністю в роботі є досконалість форми в матеріялі й декоративність тільки в конструкції на основі традиції давнього українського мистецтва і новітніх сьогоднішних технічних можливостей«.

Проектуючи великий іконостас до Ґдешина мистці не хотіли вжити поширених і так люблених серед православних українців московських деревляних іконостасів з форми камінної архітектури та накопиченими прикрасами різних стилів. Ці останні залили були і Холмщину в передвоенну »Євлогієвську« добу, коли то на місце старовинних »уніятських« іконостасів і образів перлася безпощадно московська поліхромічно - золотнича інвазія. Навпаки українські мистці мали на уваз' лише матеріял — дерево (дуб) і ним послуговувалися, використавши усі його декоративні можливості. Ясність архітектонічної композиції ще більше підкреслена прозорістю і льоґікою конструкції та збереженням вигляду дерева. Цілий іконостас має природню барву під політурою: дуб ясний, брунатний і чорний. Видно змагання за тією монументальністю, що захоплює нас у народньому мистецтві, в архітектурі княжої доби та загальній психіці культури українського народу. Цілий іконостас утриманий у поземих і прямовісних лініях; введені мазепинські осьмикутні форми на долині та замкнення Тайної Вечері — в ті ж рами навязують до найкращих традицій українського декоративного мистецтва XVIII. століття. Верх закінчений трьома пишними хрестами. Впровадження залізних мотивів ковальської роботи, як проміння коло хреста над царськими дверима, надає ще більшого ефекту до цілої композиції, яка сяє простотою і повагою. Конструктор Василь Зварич показав себе в найкращій своїй формі. Кільканацять образів - ікон до іконостасу виконали два мистці — **Петро Андрусів і Петро Мегик.** Усі образи виконані яйцевою темперою, половина на полотні, половина на дошці. Ритмічність окремих фіґур та сцен (Тайна Вечеря, Покрова) змагає також до того монументального виразу, що й сам іконостас. Розвязання тла коло постатей Матери Божої та Христа вказує на бажання й тут знайти ориґінальне рішення, та втечу від псевдовізантинізму, що його останніми роками легкою рукою почали розкидувати по галицький землі різні мистці, не-фахівці у церковній ділянці. Коли по довгих працях цілого гурту людей іконостас нарешті змонтували — люди ставали як очаровані перед красою рідного мистецького вислову від якого — за часів »казьонщини« — так були відвикли. Ґдешин має твір, яким може високо гордитися перед цілою Холмщиною.

»СПОКІЙ« І ВИСНОВКИ

Було б кривдою для мистецького гуртка »Спокій«, якщо б ми про нього при цій нагоді не згадали кількома словами. Товариство повстало у Варшаві в 1927 р. З 5 членів - основників 2 вже не живуть: бл. п. Володимир Побулавець та Ольга Мариняк. Перед самою війною в гуртку було 35 членів професіоналістів: малярів, ґрафіків, різьбарів, архітектів і музиків. Завдання гуртка було ясне і конкретне: українців, що студіювали по чужих високих школах, врятувати для українського мистецтва, дати їм фаховий погляд на історію української мистецької культури, зробити добрим професіоналістом-майстром, а не »ґенієм«. Дуже багато уваги присвячував гурток пропаґанді нашої культури між чужинцями, влаштувавши 11 вистав, в чому 2 обїздові по Волині. Видана гуртком перед самою війною бібліофільська моноґрафія **екслібрісів Ніла Хасевича** була м. ін. предметом подиву у всіх чужинецьких посольствах у Варшаві. Війна перервала підготову до українського сальону, що мав відбуватися раз на три роки й був орґанізований на спілку з львівським А. Н. У. М. Багатьох членів гуртка не вернуло з Волині, кількох вже працює у Німеччині, а решта — як видно з допису — вступає в аванґардовий марш уже на рідному ґрунті.

На кінець один висновок, що його думаємо висловити не без деякого збентеження. Річ у тому, щоб люди не подумали, що село хоче вчити місто, та ще й столицю. Відбулася оце недавно передача холмського Собору в наші православні руки. Катедра не має іконостасу, не можна ж подумати, щоб той, який мабуть там збудуємо жертвами цілої Холмщини й усього українського народу у Ґенеральному Ґубернаторстві, так як колись ми вже збудували власний холмський народний дім, проектували і виконали якісь дилетанти, чи — борони Боже — чужинці, бо й таке траплялося, що церкви малювали... жиди. Мистецький гурток »Спокій« здав у Ґдешині іспит і в його досвідчених руках повинна спочивати відповідальність за мистецьку вартість майбутнього монументального іконостасу холмської Данилової Катедри. Зварич, Мегик, Андрусів, Холодний та їх співробітники можуть власними силами стати до іспиту перед мистецько-національними бажаннями стуженого до краси вільного життя українського народнього масиву у Генерал-Ґубернаторстві.

Роман Гучванович.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ.
21. Пятниця — Теодора стр.
22. Субота — Теклі, Кирила.

СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР У ЧЕСТЬ ІВАНА ФРАНКА з приводу 24-их роковин смерти відбудеться в суботу 22. червня ц. р. в год. 7.30 вечір в домівці т-ва »Просвіта«, Ринок 12/II. Вступ для членів і запрошених гостей за добровільними датками.

— ДВА ВІДЧИТИ ПРОФ. ОГІЄНКА У КРАКОВІ. В неділю 23. червня ц. р. проф. Огієнко виголосить в год. 18-ій відчит у домівці т-ва »Просвіта« у Кракові (Ринок ч. 12/II.) на тему »Розмосковлення Православної Церкви«, а в понеділок 24. червня ц. р. в год. 18.30 другий відчит на тему »Основи Української Православної Церкви«. Вступ за добровільними датками.

= ЗАГИНУЛО ОСТАННЕ ПОЛЬСЬКЕ ПІДВОДНЕ СУДНО. Англійська адміраліція подає до відома, що останнє польське підводне судно »Орел« не вернуло до своєї бази. Це судно повнило стежку службу на Північному Морі.

— ВБИВ МАТІР СВОЄЇ ЛЮБКИ. Очевидно, що на такий злочин здібний лише мазурисько в селі Макуфка біля Ґродзіска Мазовецького. Чеслав Брисяк полюбив доньку вдови Ванду Яґлінську. Одначе мати Ванди ніяк не хотіла дозволити на вінчання своєї доньки з Чеславом. Тому теж він оноді вечором викликав її на подвіря і ножем убив на місці. Вбивника арештовано. Справді брак культури полякам - мазурам.

Короткі вістки

= ПОБАЖАННЯ КАНЦ. ҐІТЛЄРА реґентові Гортієві. В дні народин реґента Мадярщини Гортія вислав канц. Гітлер свої побажання.

= НОВИЙ МІНІСТР ВНУТРІШНИХ СПРАВ У ФРАНЦІЇ Помаре усунув дотеперішнього шефа поліції, що його назначив був жид Мандель. На те становище назначено тепер дотеперішнього префекта східнього департаменту Піренеїв Дідковського. Він одержав титул »директор національної безпеки у Франції«.

= ШВЕДИ ПОКИДАЮТЬ АНҐЛІЮ. Наспіли вісті, що шведські громадяни покидають масово Анґлію і відїзджають до своєї батьківщини.

= ЗУДАР ДВОХ АМЕРИКАНСЬКИХ БОМБОВИКІВ. На летунському майдані в Мічельфільд у часі пробного лету зударилися два бомбовики і впали на землю. Залога обох літаків згинула.

= ПРИГНОБЛЕННЯ В ЄГИПТІ. Вістка про капітуляцію Франції викликала в Єгипті пригноблююче враження. Побоюються, щоб Анґлія не хотіла обороняти своїх інтересів єгипетськими вояками.

= АНҐЛІЙЦІ АРЕШТУВАЛИ шефа ґенерального штабу Єгипту, Аціца Алі Мафі. Він виступав проти Анґлії.

= НІМЦІ В АБІСИНІЇ боряться по боці італійських військ. З Аддіс Абеби наспіли вісті, що німці, замешкалі в Абісинії вислали прохання до короля Італії і цісаря Абісинії, щоб дозволив їм боротися по боці італійської армії проти Анґлії і Франції.

= ЯПОНІЯ ЗАСТУПАЄ ІНТЕРЕСИ ІТАЛІЇ в Канаді, Гонґ-Конґ, в полудневій Африці і на Цейльоні. Знову ж Швайцарія обороняє інтереси Італії в Єгипті.

= ФІНЛЯНДІЯ НАПРАВЛЯЄ шкоди, заподіяні війною зі Совітами. Зокрема дошкульно знищені прикордонні місцевості.

= ГОЛЯНДСЬКА КНЯЖНА У КАНАДІ. З Льондону повідомляють, що голяндська княжна Юліянна, що була виїхала до Анґлії, як німецькі війська заняли Голяндію, тепер виїхала із Льондону до Канади. Княжна втікла до Канади зі своїми двома дочками.

У Латвії спокій

Рига, 19. 6. У понеділок 17 ц. м. зараз після приходу совітських військових частин до Риги, дійшло до кривавої сутички між поліцією і населенням. У вівторок панував уже в Ризі спокій. На вулицях і площах, перед усіми будинками сторожить поліція і військо. Також усі мости в місті забезпечені, а поодинокі місця, летунський майдан і велика площа, доступні лише для совітського війська; населенню вступ туди заборонений.

Над містом кружляють совітські літаки. На вулицях Риги панує пожвавлений рух цікавих, що оглядають совітські танки.

Латвійська преса закликає населення зберегти спокій і добре ставитися до Совітів. Ця ж преса повідомляє, що совітські війська заняли й інші латвійські міста, як Дінабурґ, Мітав, Тальсен, Шуккум і Гольдінґен.

—o—

Балтійські держави прийняли умовини СССР

= Москва, 17. 6. — Офіційно повідомляють, що скінчилися переговори між ком. Молотовом і представниками литовського уряду, що йшли в останніх днях. До переговорів дійшло внаслідок інцидентів і схоплюванням совітських вояків з совітських залог на Литві. На думку совітського уряду Литва нарушила постанови договору про допомогу. У звязку з конфліктом премієр литовського уряду виїхав на нараду до Москви, звідкіля вернувся 12. червня ц. р. По його повороті з Москви положення загострилось і совітський уряд висунув свої домагання в ультимативній формі. Ком. Молотов передав ультимат у пятницю 14. ц. м. литовському міністрові закордонних справ Урбшисові з речинцем полагодження вимог до суботи 15. ц. м. до год. 10-ої рано. Совіти зажадали — каже офіційний комунікат — від Литви, щоб литовський уряд: 1) притягнув до відповідальности міністра внутрішних справ Скукаса і шефа поліції Потеляйтіса за провокаційну діяльність проти совітських ґарнізонів і за інциденти останніх днів; 2) згодився на збільшення числа совітського війська, його побут у важних осередках, щоб заґарантувати виконання договору про взаємну допомогу і не допустити до ніяких інцидентів та на перемарш для совітських частин. Вкінці совітський уряд у свому ультиматі домагався зміни литовського уряду найдалі в неділю 16. ц. м.

Литва приняла вимоги совітського уряду і тому конфлікт зліквідовано. Тому теж у суботу 15. ц. м. пополудні ввійшли нові совітські частини до Литви і вечором прибули з панцирними відділами до Ковна. Одночасно приїхав до Ковна заступник комісаря закордонних справ Деканосов з вищими урядовцями, щоб узяти участь у переговорах у справі створення нового уряду. Дотеперішній литовський уряд прем. Меркіса уступив у пятницю 14. ц. м. у ночі. Місію створити новий уряд доручено б. начальному командантові литовських військ ґен. Раштікісові, який перед кількома днями вернувся назад до активної служби обіймаючи становище шефа військової академії.

Ковно, 17. 6. — Склад нового литовського уряду — як повідомляє офіційний комунікат — такий: премієр — Юштан Палечкіюс; віцепремієр і міністр закордонних справ — Креве - Міцкевічіюс (у попередньому кабінеті був міністром скарбу). Одночасно він обняв теку міністра комунікації. Міністром хліборобства став Мічкіс, який одночасно виконуватиме становище міністра внутрішніх справ. Міністром справедливости став Бакаркліс, міністром війни і начальним командантом збройних сил — ґен. Вітказкас (в останньому часі був начальним вождом збройних сил), та міністром здоровля — д-р Коґан, який орґанізує цей ресорт.

ЕСТОНІЯ І ЛАТВІЯ ЗГОДИЛИСЯ НА ДОМАГАННЯ МОСКВИ.

Москва, 17. 6. — Офіційно повідомляють, що совітський уряд вислав до урядів Естонії і Латвії однозгідні ноти з подібними домаганнями, що їх приняла Литва. Посли Латвії та Естонії повідомили ком. Молотова, що їхні уряди згодилися на домагання совітського уряду.

З українського життя

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЛЕМКІВСЬКОГО СОЮЗУ КООПЕРАТИВ У СЯНОЦІ.

Дня 30. березня 1940 р. відбулися загальні збори Л. С. К. у Сяноці. Збори відкрив голова Надзірної Ради адв. д-р В. Блавацький, загальновідомий працівник на кооперативному полі Лемківщини. Він то привітав гостей, зокрема представника Українського Центрального Комітету у Кракові дир. Мицика і сен. О. Кисілевську зі Сянока. По коротких привітальних промовах дир. Мицика і п. Кисілевської та по відчитанні протоколу із попередніх загальних зборів, начальний директор Л. С. К. відчитав дуже докладно опрацьований звіт з діяльности за 1939 р. і початок 1940 р. З цього звіту довідалися присутні про невідрадні умовини праці Лемківського Союзу за часів б. Польщі, яка всіми засобами старалася знищити орґанізоване господарське життя Лемківщини. У висліді цієї руїнної роботи польських офіційних чинників почало поволи завмирати господарське життя і не зважаючи на всі заходи тодішньої дирекції, не вдалось якслід оживити кооперативного руху. Хоча орґанізаційно Л. С. К. обєднував 42 кооперативи, то це було тільки формально, бо на ділі не вдержували вони майже ніяких торговельних звязків з централею, а свої закупи полагоджували здебільша у приватників. Істнували ще вправді 22 кооперативи »русскі«, але ці знову залежали безпосередньо від польських централь, які їх всеціло спомагали, щоб таким чином підкопати українську кооперацію та ширити польонізацію.

З такою то картиною сумної дійсности стрінулися нові орґанізатори кооперації на Лемківщині. Якщо до цього додати байдужність, недовіря таки самої місцевої інтеліґенції, а дальше бажання багатства і спекуляції, як невідлучні воєнні явища, то тоді щойно зрозуміємо, якої треба було посвяти, фанатизму першим кооперативним пробоєвикам, щоб належно відбудувати це зруйноване господарське життя і надробити те, що систематично двацять літ нищено. З повним розмахом до праці кинулася перша чвірка орґанізаторів: м-р Яців Дмитро, Гнатів Василь, Зарицький Богдан і м-р Оссолінський Василь при допомозі місцевих заслужених кооперативних і громадянських діячів: адв. д-ра Блавацького, о. дек. Цегелика, д-ра Ванчицького і дир. Масника. Згодом прийшли ще фахові сили в особах: о. дек. Ганушевського, інж. Залізняка і дир. Угрина. Почалась гарячкова праця, зпочатку орґанізаційна, а дальше внутрішньої розбудови. У висліді цієї праці вже вкоротці зорґанізовано 200 кооператив, які заразже почали купувати товари з роздільні в Сяноці. З огляду на великий терен діяння і комунікаційні недомагання виринула пекуча потреба створити кілька розділень. І так вкоротці основано самостійний відділ у Горлицях з підвідділом у Змийгороді, роздільні в Балигороді й Риманові. Березівщину апровізує Народня Торговля, яка купує товари у Сяноці.

Одночасно Союз у скорому темпі розбудувався. За часів б. Польщі на бюра Л. С. К. вистала 1 кімната. Сьогодні Л. С. К. розмістив свої бюра у цілій камениці, а крім цього має у місті окремі маґазини. Персонал централі складається із 48 осіб і 12 осіб у складах Союзу. Обороти з дня на день більшають. В місяці березні оборотів було на 300 тисяч золотих, себто два рази більше в порівнанні з місяцем лютим ц. р. Тепер Союз охоплює всі ділянки господарського життя

—o—

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Нові книжки

УКРАЇНСЬКЕ ДОШКІЛЛЯ. Підручник для виховниць української дошкільної дітвори в дитячих садках, захистах, сиротинцях і т. п. установах. Краків 1940, 14×20.5 цм., 110+2 непаґ. стор. Українське Видавництво. (Педагогічно-освітня Бібліотека ч. 6). Ціна 2.50 зол.

Праця українських педагогів: д-ра Біланюка про Виховання дитини в її дошкільн. віці, Л. Ясінчук про Дитячий садок і Я. Кузьміва - М. Козловської про методу занять у дитячих садках. Ця книжка повинна найтися в руках усіх, що займаються дошкільним вихованням нашої молоді.

І. Жуків: НИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ НА ХОЛМЩИНІ В 1938 РОЦІ. Краків 1940, 13×20 цм. 32 стор. Ціна 1.— зол.+

Коротко, протоколярним стилем веде автор річ: в такому і такому селі знищено тоді а тоді ось так по святотатськи церкву... Якраз цей »сухий« стиль і безліч фактів мусить жахом пройняти кожного, хто читатиме ці рядки про святотатства »католицької« і такої »побожної« Польщі. 25 світлин зруйнованих церков ще більш документують »велику культурну місію Польщі« на українських землях. А рівночасно подив бере нас із-за героїзму православної Холмщини.

Д-р Степан Баран: ПО НЕВОЛІ ВІДРОДЖЕННЯ. Українська Православна Церква на Холмщині й Підляшші на новій дорозі. Краків 1940, 12×20 цм. 64 стор. Українське Видавництво (»Минуле й Сучасне« ч. 3). Ціна 1.50 зол.

Історична розвідка про церковні відносини на Холмщині та Підляшші за часів б. Польщі й з приходом німецької влади. Ця праця д-ра Барана буде цінним причинком для істориків, що будуть писати історію Української Православної Церкви на зах. українських землях.

ХОЛМСЬКИЙ СОБОР. Краків 1940. 12×20 цм. 16 стор. з численними ілюстр. Українське Видавництво (»Минуле й Сучасне« ч. 5). Ціна 0.50 зол.

Коротка історична монографія про Холмський Собор з приводу передачі Українського Православного Собору в Холмі в українські руки в дні 19 травня 1940 р..

UKRAINISCHE KATHEDRALE IN CHOLM.

Брошура того самого змісту, що »Холмський Собор«, видана Українським Видавництвом у Кракові для німців, що інтересуються українськими справами.

Тарас Шевченко: КОБЗАР. Вибрані поезії. Краків 1940, 13.5×20.5 цм. 2+112 ст. »Літературна Бібліотека« ч. 1. (Українське Видавництво). Ціна 1.50 зол.

Потреба на цю книжку була більш ніж пекуча. Всі її потребують, усі на неї ждали. В цьому виборі, що подає кількадесять найгарніших поезій поета у часовому порядку, впроваджено теж річевий уклад: Балляди, Побутові поеми, Історичні поеми та Думи (ліpика). Це дає змогу найширшим кругам читачів глибше і систематичніше пізнати Шевченкову творчість. Помагають теж тут численні пояснення В. Верниволі. — Низька як на теперішні часи ціна дозволяє кожному набути цю книжку.

Юліян Тарнович: ВЕРХАМИ ЛЕМКІВСЬКОГО БЕСКИДУ. Мандрівницький провідник по Лемківщині. Друге, доповнене видання. Краків 1940. 10.5×14 цм. 79 стор. Ілюстрації (12) і карта Лемківщини Українське Видавництво (Бібліотека »Дорога« ч. 2). Ціна 2.— зол.

Книжка опрацьована уродженцем і знатоком Лемківської Землі, має зокрема під сучасну пору свою особливу вартість. В короткому, ядерному викладі зазнайомлює автор і з географією Лемківщини й з її історичним минулим і з антропологією і з населенням і з його матеріяльною та духовою культурою. Розказує і про мандрівницькі та залізничі шляхи, про ріки, лічничі оселі, історичні памятки — словом про все, що тільки про Лемківщину, таку дорогу і таку цікаву для кожного не тільки мандрівника і дослідника, але кожного українця, сказати можна і треба.

ЗМАГОВІ ГРИ. І. Відбиванка і кошівка. Краків 1940. 10.5×14 цм. 63+1 стор. З ілюстраціями. Українське Видавництво. (Бібліотека »Дорога« ч. 4). Ціна 0.50 зол.

Оця книжка зі спортової серії бібліотеки »Дорога« найдеться напевно в руках кожного молодого українця. Відбиванка і кошівка — оці дві, такі цінні і легкі до переведення гри напевно поширяться внедовзі вже в кожному селі й взагалі всюди там, де є хоч би невеликий гурт молоді. Видана книжка — дає потрібний опис гор і правила гри.

Посмертна згадка

Дня 26. 5. 1940 р. помер трагічно бл. п. Роман Сеньків. Походив із с. Борині к Турки н/Стр. Народився дня 15. 12. 1920 р. Після подій в Карпатській Україні перейшов бл. п. Роман із частинами »Січі« до Румунії. Звідти румунська влада передала його мадярам. Із мад. табору в Воргальш біля Нірєдьгази виїхав до Німеччини. Дня 26. 5. ц. р. купався в Сяні б. Сталевої Волі й утопився в хвилях ріки. Роман Сеньків був зразковим стрільцем »Січі«. В. Й. П.

ОГОЛОШЕННЯ

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., ¼ сторінки 180 зол., ⅛ сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
ПЕРЕДПЛАТА »Кр. В.«: Цінник передплати поданий на першій сторінці. Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Ґенерал-Губернаторства належить посилати переказами або чеками нашого видавництва PSch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини на адресу: „Ukrainische Nationale Vereinigung" Berlin W. 50. Ansbacherstr. 15. З Протекторату на адресу: „Probojem". Praha XIV-65 post. schr. 3.— Курс 1 нім. марки 2 золоті. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39. З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Karmelitastrasse 34. II. Fernsprecher 230-39. Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher. 102-79.